

Διαμελισμός ή συνομοσπονδιοποίηση

Με τη μη δημοκρατική πολιτική αλλαγή στην Ουκρανία αναμοχλεύθηκαν τα παλιά πάθη

Συνέντευξη στον
Νικόλα Νικόλα

Πώς είδατε την κρίση στην Ουκρανία μέχρι και την ανατροπή του Β. Γιανουκόβιτς;

Δεν παρακολουθώ τα πολιτικά γεγονότα που αλλάζουν σε καθημερινή βάση. Αυτά τα παρακολουθούν συνήθως οι διεθνολόγοι. Εγώ είμαι κοινωνιολόγος. Αλλά λόγω του ότι η εθνική ταυτότητα στην Ουκρανία και η θρησκευτική ταυτότητα έχουν πολύ στενή και διαπλεκόμενη σχέση υπάρχει κατανομή της θρησκευτικής και πολιτικής διάστασης στην Ουκρανία μέσω των διαφορετικών εκκλησιών. Η διαφοροποίηση, η οποία υπάρχει μέσα στην Ουκρανία είναι αποτέλεσμα πολλών ιστορικών αλλά και νεότερων διαδικασιών. Η Ουκρανία όπως την ξέρουμε σήμερα, δηλαδή μετά το 1989, είναι η ίδια διοικητικά με τη Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Ουκρανίας, η οποία είχε συγκροτηθεί μέσα στα πλαίσια της Σοβιετικής Ένωσης.

Τα εσωτερικά σύνορα υποτίθεται ότι δεν είχαν κάποιο πρακτικό νόημα μέσα στη Σοβιετική Ένωση, όπως δεν είχαν ούτε στη Γιουγκοσλαβία. Γι' αυτό και άλλαζαν πολλές φορές. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ξέρουμε ότι το 1954 η Κριμαία δόθηκε στη Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Ουκρανίας από την αντίστοιχη της Ρωσίας, ενώ ιστορικά δεν ήταν κομμάτι της Ουκρανίας.

Η Ρωσική Αυτοκρατορία από το 18ο αιώνα και μετά πολέμησε πάρα πολλές φορές εναντίον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, για την Κριμαία. Οι Ρώσοι αυτοκράτορες προσέλκυαν ελληνο-ορθόδοξους έμπορους στην περιοχή και έτσι δημιουργήθηκαν πάρα πολλές ελληνο-ορθόδοξες αποικίες, εξού και τα ελληνικά ονόματα, όπως Σεβαστούπολη και Συμφερούπολη. Επίσης υπενθυμίζουμε ότι η Οδησός παίζει και καίριο ρόλο στην Ελληνική Επανάσταση, αφού ήταν η έδρα της Φιλικής Εταιρείας.

Πολλοί όταν ακούνε για ελληνική κοινότητα στην Κριμαία ή στην Ουκρανία, θεωρούν ότι είναι όλοι πολιτικοί εξόριστοι μετά τον εμφύλιο.

Οχι, αυτό δεν είναι σωστό. Για την ακρίβεια οι ελληνο-ορθόδοξοι είχαν πάει σε εκείνα τα μέρη εδώ και πολλούς αιώνες. Η Αικατερίνη η Μεγάλη είχε πολιτική με την οποία προσήλκυε Έλληνες έμπορους στην περιοχή. Στη διάρκεια του 19ου αιώνα υπήρξαν επίσης και πάρα πολλοί οι οποίοι μετακινήθηκαν εκεί από τη Μικρά Ασία, όπως και στη διάρκεια του 20ού αιώνα, όταν έφυγαν πολλοί Πόντιοι όταν οι Τούρκοι τους καταδίωκαν. Οπότε, ο πληθυσμός αυτός έχει ανατροφοδοτηθεί με διαφορετικά κύματα ιστορικά. Δεν είναι μόνο οι εξόριστοι μετά τον εμφύλιο πόλεμο. Εκείνοι δεν ήταν τόσο πολλοί.

Πώς βλέπετε το δημοψήφισμα στην Κριμαία;

Η Κριμαία όπως αναφέραμε δεν έχει ιστορικά κάποια σχέση με την Ουκρανία, αλλά το ζήτημα είναι λιγότερο για την Κριμαία όσο η επίπτωση την οποία θα είχε η απόσχιση της στη διατήρησή της εδαφικής ακεραιότητας και της κυριαρχίας της Ουκρανίας όπως φτιάχθηκε μετά το 1989. Θα δημιουργηθεί προηγούμενο με την Κριμαία να αποσχίζεται. Τότε τίθεται το ερώτημα: Εάν αλλάξουν τα σύνορα, γιατί να αλλάξουν μόνο στην Κριμαία; Βλέπουμε ότι υπάρχει αναταραχή, όχι μόνο στην Κριμαία, αλλά και σε άλλα μέρη της Ουκρανίας.

Μιλάτε κυρίως για την ανατολική Ουκρανία;

Ναι. Επομένως, αυτό είναι το ουσιαστικό ζήτημα εδώ. Τι θα γίνει μετά. Η Κριμαία έχει μια αυτονομία γιατί από την αρχή, από το 1989 ήθελε να αποσχιστεί. Τελικά δόθηκε μια αυτονομία και διευθετήθηκε τότε το θέμα. Φαίνεται ότι με την πολιτική αλλαγή που έγινε πρόσφατα αναμοχλεύθηκαν τα παλιά πάθη, αλλά το ερώτημα είναι ευρύτερο και πάει πολύ πέρα από την Κριμαία. Η Ουκρανία όπως την ξέρουμε είναι μια χώρα που είναι βαθιά χωρισμένη. Η ανατολική Ουκρανία ήδη από το 1686 ήταν κομμάτι της Ρωσικής Αυτοκρατορίας. Η δυτική Ουκρανία είχε μια διαφορετική ιστορία, γιατί ήταν τμήμα της Πολωνίας. Και το αποτέλεσμα είναι ότι έχει διαφορετικές πολιτιστικές επιρροές και έχει και διαφορετικές θρησκευτικές καταβολές.

Είναι και η σχέση όμως Ουκρανίας - Ουκρανών με τους Ρώσους...

Η Ουκρανία και οι ίδιοι οι Ουκρανοί έχουν μια μεγάλη σχέση με τους Ρώσους. Το πρώτο ρωσικό βασίλειο ήταν στο Κίεβο και καταστράφηκε από τους Μογγόλους το 1240. Ο πρώτος μητροπολίτης της Ρωσίας ήταν ο μητροπολίτης του Κιέβου. Αρα δεν είναι ξεκάθαρο ότι για τους Ρώσους μιλάμε για μια διαφορετική χώρα. Για να κάνω έναν παραλληλισμό για τους Ρώσους και την Ουκρανία είναι σαν να συγκρίνουμε

ΒΙΚΤΩΡ
ΡΟΥΔΟΜΕΤΩΦ

Η μη δημοκρατική πολιτική αλλαγή στην Ουκρανία αναμόχλευσε τα παλιά πάθη τονίζει μιλώντας στη «Χ» ο Δρ. Βίκτωρ Ρουδομέτωφ, αναπληρωτής Καθηγητής Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Ο Έλληνας ακαδημαϊκός επισημαίνει ότι με το δημοψήφισμα απόσχισης της Κριμαίας δεν κρίνεται μόνο το μέλλον της χερσονήσου που ουδέποτε ανήκε ιστορικά στην Ουκρανία, αλλά και το μέλλον της υπόλοιπης χώρας. Ο Δρ. Ρουδομέτωφ τονίζει ότι εάν οι Ουκρανοί εθνικιστές επιδιώξουν να επιβληθούν διά της βίας στην πλειοψηφία των φιλορώσων και ρωσόφωνων Ουκρανών τότε η πρώην σοβιετική δημοκρατία θα ακολουθήσει τον αιματηρό δρόμο της Γιουγκοσλαβίας. Κατά τον ακαδημαϊκό του Τμήματος Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών πλέον οι επιλογές που μένουν είναι είτε ο διαμελισμός σε δυτική και ανατολική Ουκρανία είτε μια συνομοσπονδιοποίηση με την πρώτη πλευρά να στρέφεται στην ΕΕ και τη δεύτερη στη Ρωσία.

την Κύπρο με την Ελλάδα. Υπάρχουν δεσμοί, οι οποίοι πάνε πολύ πίσω στο παρελθόν.

Επίσης, οι γλωσσικές διαφορές μιλώντας για ολαβικές γλώσσες είναι σε επίπεδο πολλές φορές προφοράς, ή διαφοροποίησης η οποία γίνεται πιο έντονη όσο πάμε προς τη δυτική Ουκρανία και λιγότερο έντονη όσο πάμε προς την ανατολική Ουκρανία. Ολα αυτά μετά το 1989 εκφράστηκαν μέσω της δημιουργίας διαφορετικών εκκλησιαστικών θεσμών των ορθόδοξων πέραν των «ουνιατών» (ορθόδοξοι που αναγνωρίζουν το πρωτείο του Πάπα στη δυτική Ουκρανία). Οι ορθόδοξοι μετά το 1990 διασπάστηκαν σε τρεις διαφορετικές εκκλησίες, στην ουσία οι δύο είναι οι πιο ισχυρές, που είναι η Ανεξάρτητη Ουκρανική Εκκλησία και η Ουκρανική Εκκλησία η οποία είναι αυτόνομη αλλά υπάγεται στο Πατριαρχείο της Μόσχας. Αυτή η δεύτερη εκκλησία ταυτίζεται στην ουσία με τη ρωσική επιρροή. Η άλλη εκκλησία ταυτίζεται με το κίνημα για μια ανεξάρτητη Ουκρανία. Ο περισσότερος πληθυσμός όμως είναι με την εκκλησία, η οποία υπάγεται στο Πατριαρχείο της Μόσχας. Έχει τα 2/3 των ορθόδοξων ενοριών στην Ουκρανία. Οι πιστοί στην Ουκρανία είναι το 1/3 του Ρωσικού Πατριαρχείου, δεν είναι μικρό κομμάτι. Η άλλη εκκλησία που ταυτίζεται με την ουκρανική ταυτότητα είναι μικρή. Δηλαδή τα νομικά αν τα μεταχειριστούμε ως έμμεσο δείκτη δείχνουν μια διαφορετική ιστορία. Δεν είναι έτοιμα όπως φαίνεται. Και εδώ είναι το ζητούμενο. Οτι το ουκρανικό κίνημα έχει τη βάση του και τη μεγάλη του επιρροή σ' ένα κομμάτι της χώρας, κυρίως στα δυτικά.

Οι Ουκρανοί εθνικιστές, απόγονοι των συνεργατών των ναζί, πρωταγωνίστησαν όμως στις πρόσφατες ανατροπές στο Κίεβο.

Όταν ξέσπασε ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, οι εθνικιστές Ουκρανοί συντάχθηκαν με τους Ναζί. Είναι γι' αυτό το λόγο που σήμερα βλέπουμε από τη ρωσική πλευρά να χρησιμοποιούνται αυτά τα επίθετα, ότι είναι φασίστες ή ναζιστές. Αρα σήμερα η ρωσική πλευρά παίζει το χαρτί αυτό. Το οποίο ο τοπικός πληθυσμός το ξέρει.

Δεν είναι ασπίρικο όμως. Κυρίαρχη στις ταραχές ήταν η εικόνα του Στέφαν Παντέρα ηγέτη των Ουκρανών που εντάχθηκαν στα SS. Τέτοια σύμβολα χρησιμοποιούν το «Σβρόμποντα» και ο «Δεξιός Τομέας». Δεν είναι προπαγάνδα της Ρωσίας;

Οχι, είναι πραγματικότητα. Τέτοια κόμματα εκμεταλλεύονται την ταύτιση των τότε Ουκρανών εθνικιστών με το ζήτημα της «εθνικής ανεξαρτησίας». Όπως και με τον Οτσολάν αρκετός κόσμος συντάσσεται με αυτά τα κόμματα ως αντανάκλαση των εθνικών επιδιώξεων. Η διαφορά είναι ότι στην Ουκρανία γίνεται στα δεξιά και στους Κούρδους στα αριστερά. Αρα υπάρχει σύγχυση των κομματικών και των εθνικών επιδιώξεων. Το ερώτημα είναι τι θα γίνει εάν αυτό το κομμάτι που μειοψηφεί στην Ουκρανία και είναι κυρίαρχο στα δυτικά θέλει να επιβάλει τη θέλησή του σ' ολόκληρη τη χώρα.

Βλέπετε ότι αυτό το ζήτημα απειλεί με διάσπαση την Ουκρανία;

Αυτό είναι το μεγάλο ερώτημα. Έχουν περάσει 25 χρόνια από την ανεξαρτησία και φαινόταν ότι μπορούσαν να συνεννοηθούν οι δύο διαφορετικές πλευρές και να διατηρήσουν τη χώρα τους ενωμένη και να μην γίνουν Γιουγκοσλαβία. Αυτή τη στιγμή δεν ξέρουμε αν θα συνεχίσουν να μπορούν να το κάνουν αυτό.

Το κύριο ερώτημα είναι μέχρι ποιο βαθμό θα μπορούσαν να κάνουν συμβιβασμούς ώστε να διατηρήσουν τη χώρα μεταξύ των δύο αυτών διαφορετικών ιστορικά διαμορφωμένων παρατάξεων. Εγινε η «πορτοκαλί επανάσταση» και άλλαξε η κυβέρνηση. Και τώρα η αλλαγή που έγινε δεν ήταν δημοκρατική. Εγινε με τρόπο τουλάχιστον ύποπτο και ο έκπτωτος Πρόεδρος Γιανουκόβιτς είναι ο δημοκρατικά εκλεγμένος Πρόεδρος.

Από τα στοιχεία φαίνεται ότι ο πληθυσμός των φιλορώσων ή των ρωσόφωνων είναι στην πραγματικότητα μεγαλύτερος του πληθυσμού των άλλων. Συνεπώς ανεξάρτητα απ' αυτά που λέγονται ή εμφανίζονται, δεν είναι η περίπτωση που είχαμε μια δικτατορία, η οποία υποστηριζόταν από τη Μόσχα, την οποία την ανέτρεψαν κάποιοι καλοί δημοκράτες. Αυτό είναι ένα μύθευμα. Φαίνεται ότι και στις δύο παρατάξεις δεν υπάρχουν άνθρωποι, οι οποίοι είναι βαθιά δημοκράτες. Οπότε είναι δύσκολη η εξίσωση.

Και χαμένοι είναι οι Ουκρανοί...

Αυτοί οι οποίοι θα είναι χαμένοι σε κάθε περίπτωση θα είναι οι ίδιοι οι Ουκρανοί. Τους Ουκρανούς δεν τους συμφέρει να πάνε τα πράγματα προς τα εκεί, τους συμφέρει να κάνουν ένα συμβιβασμό μεταξύ τους.

Η κρίση δεν θα τελειώσει τώρα με το δημοψήφισμα. Τι θα γίνει την επόμενη μέρα; Και αν η Κριμαία μπορεί να αποσχιστεί, γιατί όχι και άλλα κομμάτια της Ουκρανίας; Πού θα σταματήσει αυτό; Και τι θα κάνουν οι Δυτικοί εάν η κυβέρνηση που είναι αυτή τη στιγμή στο Κίεβο ζητήσει τη βοήθειά τους;

Δεν μπορεί να περιοριστεί η απόσχιση στην Κριμαία. Με την ίδια λογική θα πρέπει να συμπεριληφθεί και η ανατολική Ουκρανία. Ίσως με εκτεταμένη αυτονομία. Μόνο έτσι θα διατηρηθεί το ουκρανικό κράτος με τις δύο πλευρές να στρέφονται προς τη Ρωσία και προς την ΕΕ. Και η κεντρική κυβέρνηση θα είναι στην ουσία πολύ αδύναμη ή ανίσχυρη.

Αυτό είναι ένα σενάριο που αν μπορούσαν να το συμφωνήσουν θα επίλυε ειρηνικά το πρόβλημα. Είναι ίσως το μόνο σενάριο με το οποίο θα επιλυθεί ειρηνικά το πρόβλημα. Εάν θέλουν οι Ουκρανοί εθνικιστές να επικυριαρχήσουν σ' ολόκληρη την επικράτεια, πρώτα απ' όλα δεν μπορούν να το κάνουν, και δεύτερο αυτό θα προκαλέσει την άμεση αντίδραση της Ρωσίας και των Ρώσων της Ουκρανίας και δεν ξέρω πού θα καταλήξει η κατάσταση.

Συνεπώς αν έχουμε στοιχεία ακροδεξιά -και έχουμε μέσα στο κίνημα- δεν ξέρουμε πόσο μακριά θα πάει και δεν ξέρουμε πώς θα εξελιχθεί. Μπορεί να καταλήξει με πολύ άσχημο τρόπο.

Με αυτά που λέτε στον πολιτικό χάρτη οι μόνες επιλογές είναι είτε ο διαμελισμός είτε κάποιου είδους ομοσπονδία;

Συνομοσπονδιοποίηση μάλλον, όχι ομοσπονδιοποίηση, γιατί αυτό εξυπηρετεί και τους δύο. Ίσως αυτό να δώσει μια έξοδο, γιατί διαφορετικά πάμε προς ρήξη.